

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.04.2004, sp. zn. 20 Cdo 1329/2003, ECLI:CZ:NS:2004:20.CDO.1329.2003.1

Číslo: 3/2007

Právní věta: Jestliže o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř. rozhodl soud bez jednání, ačkoliv okolnost, zda povinný učinil vůči oprávněnému projev směřující k započtení, byla mezi účastníky sporná, pak tím účastníku odňal v průběhu řízení nesprávným postupem možnost jednat před soudem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.04.2004

Spisová značka: 20 Cdo 1329/2003

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Výkon rozhodnutí

Předpisy: § 229 odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 10. 1. 2001 O b v o d n í s o u d p r o P r a h u 1 s o d k a z e m n a u s t a n o v e n í § 268 o d s t. 1 p í s m. g) z á k o n a č. 99/1963 S b., o b č a n s k é h o s o u d n í h o ř á d u v e z n ě n í p o z d ě j š í c h p ř e d p í s ů, z a s t a v í l v ý k o n r o z h o d n u t í (n a ř í z e n ý – p o d l e r o z s u d k u K r a j s k é h o o b c h o d n í h o s o u d u v P r a z e z 27. 3. 1997 – u s n e s e n í m z e d n e 23. 9. 1999, v e s p o j e n í s u s n e s e n í m M ě s t s k é h o s o u d u v P r a z e z e d n e 28. 2. 2000, p r o 281 546,70 Kč s 16,5% úroky od 26. 4. 1994 do zaplacení a pro 16,5% úroky z částky 99 272,30 Kč od 26. 4. 1994 do 18. 7. 1997 p ř í k á z á n í m p o h l e d á v k y z ú č t u u b a n k y) a r o z h o d l o n á k l a d e c h ř í z e n í. P o d l e s o u d u p r v n í h o s t u p n ě z a n í k l a v y m á h a n á p o h l e d á v k a z a p o č t e n í m, n e b o ť p o v i n n ý m ě l v ů č i o p r á v n ě n ě p o h l e d á v k u, j e j í ŝ z a p o č t e n í n a m í t l (p o h l e d á v k y s e s e t k a l y 26. 4. 1994); k z a p o č t e n í p o h l e d á v e k s m ě ř o v a l j e d n o s t r a n n ý ú k o n p o v i n n ě h o, o b s a ž e n ý v d o p i s e z 30. 6. 1997.

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e u s n e s e n í m z e d n e 28. 2. 2002 z m ě n í l u s n e s e n í s o u d u p r v n í h o s t u p n ě t a k, ŝ e s e v ý k o n r o z h o d n u t í n e z a s t a v u j e. P o d l e o d v o l a c í h o s o u d u n e n í r o z h o d u j í c í, z d a p o h l e d á v k a p o v i n n ě h o v ů č i o p r á v n ě n ě v z n í k l a p ř e d v y d á n í m e x e k u č n í h o t i t u l u n e b o p o n ě m, a l e z á n í k p r á v a v e s m y s l u § 268 o d s t. 1 p í s m. g) o. s. ř. m u s í n a s t a t p o v y d á n í v y k o n á v a n ě h o r o z h o d n u t í.

P ř e d p o k l a d e m z á n í k u, p o k r a č u j e o d v o l a c í s o u d, j e o k o l n o s t, ŝ e „z a p o č t e n í n e b y l o u p l a t n ě n o j i ŝ v n a l ě z a c í m ř í z e n í.“ P r o t o ŝ e z e s p i s u K r a j s k é h o o b c h o d n í h o s o u d u v P r a z e s p. z n. 36 C m 249/94 v y p l ý v á, ŝ e p o v i n n ý u p l a t ň o v a l z a p o č t e n í s v ě p o h l e d á v k y j i ŝ v t o m t o ř í z e n í a s o u d k n ě m u n e p ř í h l ě d l, „n e l z e z a p o č t e n í s h o d n ě p o h l e d á v k y u p l a t ň o v a t z n o v u v ř í z e n í e x e k u č n í m.“

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl povinný (za něhož jednala zaměstnankyně s právnickým vzděláním) dovoláním, jímž namítá nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Proti odvolacímu soudu prosazuje názor, že vzájemné pohledávky se setkaly 26. 4. 1994, tedy před vydáním vykonávaného rozhodnutí, a k tomuto okamžiku (v rozsahu, v němž se kryly) zanikly na základě právního úkonu – dopisu povinného ze dne 30. 6. 1997, tj. po vydání vykonávaného rozhodnutí. V průběhu nalézacího řízení dovolatel jednostranný právní úkon směřující k započtení neučinil, započtení se u soudu nedomáhal a soud tuto otázku v řízení neposuzoval (v tomto směru nemají skutková zjištění odvolacího soudu oporu ve spisu a řízení je postiženo „vadami dokazování“).

Důvod zastavení výkonu rozhodnutí proto dovolatel spatřuje v ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Navrhl, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání je podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. d), odst. 2, § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, neboť směřuje proti usnesení, jímž odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, a je i opodstatněné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolací soud je při přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu vázán v dovolání uplatněnými dovolacími důvody (včetně jejich obsahového vymezení); je-li dovolání přípustné, přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, 2 písm. a), b) a odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Z obsahu spisu vyplývá, že řízení je postiženo vadou ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř., jež zmatečnost řízení spojuje s tím, že účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem se rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád přiznává (např. právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhopvat důkazy apod.), přičemž není rozhodné, zda byla účastníku odňata možnost jednat před soudem prvního stupně nebo soudem odvolacím (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. [2 Cdo 19/92](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 3-4/1993 pod číslem 25). O vadu podle § 229 odst. 3 o. s. ř. jde přitom jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení, tj. v činnosti, která vydání konečného rozhodnutí předchází (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. [2 Cdon 539/96](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/1998 pod číslem 27, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. [2 Cdon 953/96](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 6/1998 pod číslem 49). Tak tomu je zejména tehdy, jestliže soud rozhodl bez nařízení jednání, přestože mělo být ve věci jednáno.

V řízení, které je upraveno v části šesté občanského soudního řádu, platí, že soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nutné nebo stanoví-li to zákon (§ 253 odst. 2 o. s. ř.). Obecnou povinnost naříditi k projednání věci samé jednání, k němuž je třeba předvolat účastníky a všechny, jejichž přítomnosti je třeba (§ 115 odst. 1, § 254 odst. 1, věta první, o. s. ř.), zákon – ve vztahu k řízení o zastavení výkonu rozhodnutí – soudům neukládá; jestliže však důvody zastavení spočívají v § 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř., rozhoduje se zpravidla po předchozím jednání (§ 269 odst. 2 o. s. ř.). Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1624/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura

8/1997 pod číslem 64, vysvětlil, že o zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g) a h) o. s. ř. může soud rozhodnout bez jednání, jestliže tvrzení účastníků o těch skutečnostech, v nichž soud spatřuje důvod zastavení výkonu, jsou shodná a liší se jen náhled stran na právní význam těchto skutečností.

V projednávané věci povinný navrhl zastavit (nařízený) výkon rozhodnutí s tvrzením, že disponuje proti oprávněné (nejudikátní) pohledávkou ve výši 306 000 Kč s příslušenstvím (úrokem z prodlení 15 896,50 Kč), která vznikla (za obstarání přeprav zboží) před vydáním exekučního titulu. Oprávněná podle povinného dluh nejen uznala, ale - dopisy z 22. 2. 1994 a 1. 11. 1995 - dokonce navrhovala uzavření dohody o započtení. Povinný však tvrdil, že započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce uplatnil až dopisem z 30. 6. 1997 a poté uhradil (18. 7. 1997) na účet oprávněné 99 272,30 Kč, tj. částku, v níž se podle jeho názoru pohledávky nekryly. Oprávněná oproti tomu tvrdila, že dopis z 30. 6. 1997 „není možné v žádném případě vykládat jako úkon povinného směřující k započtení,“ že jeho obsahem je pouze sdělení o „existenci jakési údajné a promlčené protipohledávky.“

Odhlédne-li se od průkazu existence pohledávky povinného, panoval mezi účastníky spor o to, zda obsahem dopisu z 30. 6. 1997 je jednostranný právní úkon povinného směřující k započtení jeho pohledávky proti pohledávce, kterou oprávněná vymáhá. Otázka, zda povinný v listině projevil vůli, aby nastaly účinky, které ustanovení § 580 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů - při splnění ostatních podmínek - spojuje se započtením, je skutkovou otázkou a zjištění v tomto směru je skutkovým zjištěním. Soud prvního stupně proto pochybil, když nenařídil jednání a neprovedl důkaz dopisem z 30. 6. 1997, který měl k dispozici, popř. dalšími listinami účastníky předloženými (§ 129 odst. 1 o. s. ř.), neboť posouzení právní otázky, zda právo přiznané exekučním titulem ve smyslu § 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř. zaniklo, nebylo možné bez zjištění obsahu uvedené listiny (tato okolnost mezi účastníky řízení o zastavení výkonu rozhodnutí nespornou nebyla, viz § 120 odst. 4 o. s. ř.).

Z uvedeného vyplývá, že soud prvního stupně v rozporu s ustanovením § 269 odst. 2 o. s. ř. rozhodl - z pohledu předmětu řízení o zastavení výkonu „ve věci samé“ - bez jednání a odvolací soud (ač nešlo o žádný z případů vyjmenovaných v § 214 odst. 2 a 3 o. s. ř.) odvolání projednal a rozhodl o něm v rozporu s ustanovením § 214 odst. 1 o. s. ř. rovněž bez jednání, čímž oba soudy odňaly dovolateli možnost jednat před soudem a zatížily tak řízení vadou podle § 229 odst. 3 o. s. ř.

Nejvyšší soud proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Ačkoliv z hlediska výsledku dovolacího řízení je závěr o zmatečnosti dostatečný, je účelné, aby se dovolací soud vyjádřil i k právní stránce věci.

Při posuzování otázky, zda zánik práva na peněžité plnění způsobem předvídaným v ustanovení § 580 obč. zák. lze podřadit důvodu podle písmene g) nebo h) ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř., byla soudní praxe usměrněna rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 1968, sp. zn. [2 Cz 67/68](#), uveřejněným pod číslem 77/1969 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a zejména stanoviskem Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 2. 1981, „Ze zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí,“ [Cpj 159/79](#), uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 9-10/1981 pod č. 21 (str. 187 /525/ a násl.); hlediskem pro takové posouzení rozhodujícím je, kdy se vymáhaná pohledávka s pohledávkou namítnutou k započtení setkaly (čímž v rozsahu, v němž se kryly, nastal zánik práva). Jestliže se pohledávky setkaly po vydání titulu (bez ohledu na to, zda se kompenzační projev stal perfektním před jeho vydáním či po něm), je namíste výkon zastavit podle písmene g), stalo-li se tak před vydáním titulu (na základě právního úkonu učiněného po jeho vydání), je důvodem zastavení výkonu rozhodnutí písmeno h).

Námitku započtení může uplatnit žalovaný i v řízení nalézacím, a to jako procesní obranu proti žalobě, nepřevyšuje-li pohledávka namítaná k započtení pohledávku zažalovanou (srov. § 98 o. s. ř.).

Pokud nalézací soud shledá důvodnou nejen pohledávku žalobcovu, ale i pohledávku namítanou k započtení, rozhodne výrokem rozsudku vždy jen o pohledávce žalobcově (resp. o její části, která kompenzací nezanikla); o důvodnosti protipohledávky a o jejím započtení na pohledávku žalovanou se přitom rozhoduje jen v důvodech rozsudku. Jestliže za důvodnou považuje toliko pohledávku žalobcovu, rozhodne o ní ve výroku rozsudku a o námitce započtení, kterou neshledal důvodnou, rozhodne opět jen v jeho důvodech.

Z rozsudku, jehož výkon oprávněná požaduje, se podává, že soud o pohledávce povinného za oprávněnou - způsobem naznačeným shora - vůbec nerozhodl. Bylo-li započtení povinným v nalézacím řízení (resp. před vydáním exekučního titulu) namítáno (resp. učiněno), což je nezbytné napevno postavit v dalším řízení, nelze ztrácet ze zřetele zásadu, podle níž k okolnostem, jež znamenají zánik práva a jež nastaly před vydáním exekučního titulu, v řízení o výkon rozhodnutí není možné přihlížet; o takový případ by šlo tehdy, pokud by právní úkon započtení (jednostranný nebo dohoda stran) byl učiněn před vydáním titulu, kdy by se rovněž pohledávky setkaly.